

עלייתה ומוותה של תנועה פוליטית

לקריאתו של מיישהיה הרמטכ"ל לפני 25 שנים?

לעצמם ועינינו

המיפלגות הישנות והמעובשות הן אגודות של אינטרסנטים, ללא השקפות ברורות, ללא תשובות לבעיות ההווה, ללא הזון לקראת העתיד.

תנועה פוליטית חדשה נבחנת, קודם כל, בתכונות ההפוכות. החידוש שלה טמון בכוננותה להציע פיתרונות חדשים, נועזים, בלתי-פופולריים אך נחוצים, ולהיאבק למענם בהתמדה ובעיקביות. עד שיתקבלו על דעת הרבים. הוא טמון גם בכוננותה לזרוק לפחיהובל סיסמות ישנות, שגורות, מקובלות ופופולריות, שהתרוקנו מזמן מכל תוכן ממשי והמפריעות להתקדמות.

והנה, מה מציעה התנועה החדשה? במידה לא-רבה של הגומה אפשר לנסח את מצעה כך: בעד צדק סוציאלי ונגד הפער החברתי. בעד הייצוא ונגד הייבוא. בעד הקלת עול-המיסים ובעד הגדלת השירותים הסוציאליים ותקציב-הביטחון. בעד מוסר גבוה ונגד הפשע. בעד טהרה-המידות ונגד השחיתות. היא בעד פעולה קונסטרוקטיבית בכל השטחים, ונגד פעולות לא-קונסטרוקטיביות. בעד האור ונגד הצללים בחיינו.

זוהי כימעת פאורידה עד כל מצע של כל מיפלגה ישנה, המכסה את מערומיה באוסף מיקורי של פחבות מידוריות בזוויות.

נכון שגם תנועת-שינוי לא הצטיינה באומץ-לב רעיוני. גם היא התרחקה מכל רעיון חדש, שפופולריותו לא היתה מובטחת מראש, וליקטה בשדה רעיונות יפים ובלתי-ימחייבים, מכל הבא ליד.

אבל בהשוואה לתנועת ידון, היתה שינוי ממש מופת של אומץ-לב אורח, עיקביות רעי-ונית והעזה מחשבתית.

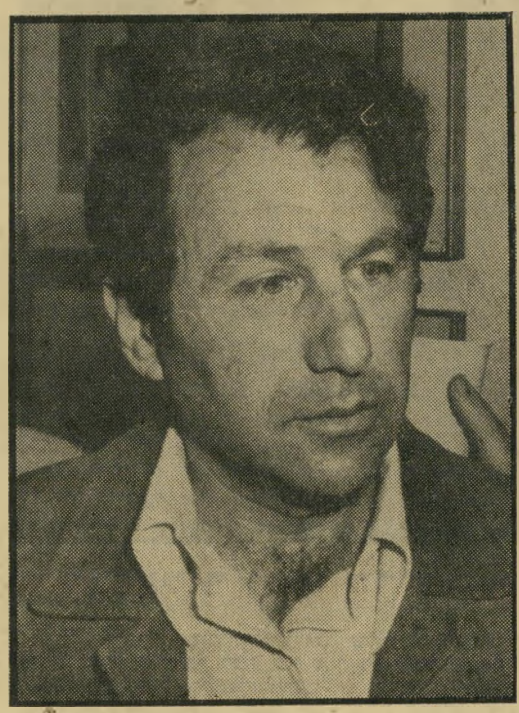
נוהר שלא להתחייב לעמדות יוניות בלתי-פופולריות. מטרתו המוצהרת היתה להוציא את הימין הישראלי מציפורניהם של אנשי חרות, שהשתלטו על הליכוד. תחת המיסטיקה הדתית של גאולה כהן, הסיפוחים הקיצוני של מנחם בגין והקנאות החשוכה של "השוליים המטורפים" בליכוד, הביא רובינשטיין בשורה של ימין נאור, מתון, שפוי, פשרני.

הנהגה הוא נאלץ להצטרף כסירון צעיר לתנועה, ששניים מראשיה הם האלוטים (מיל), מאיר זורע ודן טולקובסקי — אנשים שקנאותם לארץ-ישראל השלמה יכולה לבייש אף את בגין ואנשיו. מאיר זורע הוא הפטרון של גוש-אמונים, טולקובסקי הוא אחד האנשים הקיצוניים ביותר במדינה, חרף חזותו הבריטית המטופחת.

שניהם מסמלים את ישראל השפויה כשם שארובת רודינה די מסמלת את ישראל היפה.

חבורה זו של גנרלים שיצאו-מכלל-שימוש — האם הם יביאו את בשורת ישראל המתונה, המתפשרת, שוחרת-השלום?

אוסף נדיר זו של ראשי-ש"ב-בידמוס, שרידים מן הימים שבהם נודע הש"ב לשימצה כ"מגננון-החושך", ועסק בעיקר בבילוש פוליטי אחר מנהיגים בלתי-רצויים לשלטון — האם הם יביאו את בשורת ישראל הליברלית, הפתוחה, הסובלנית?

פרופ' רובינשטיין: מה נשתנה?

גלריה זו של קציני-מישטרה-בגמלאות, שלפחות חלק מהם שירתו בתקופת-השעורריות, לפני הטיהור הגדול שחיסל את הצמרת המושחתת דאז — האם הם יביאו את בשורת ישראל הנקייה, המטהרת, המנוהלת כראוי?

תנועת שינוי רשמה על דיגלה את השאיפה לשינוי. היא התכוונה, כך יש להניח, לשינוי-לטיבה. למודר-ניצויה. להתקדמות המדינה אל עידן חדש. להורמת דם חדש בעורקיה, למשב של רוח רעננה במערכותיה. **והנה בא ייגאל ידון, ומקים לתחייה את המפלגה הזקנה ביותר של היישוב היהודי: מפא"י ההיסטורית.**

כי מה מאחד את רשימת אנשי ידון, מלבד היותם פליטי מיסטר בן-גוריון? ומה מצוין את המצע שלה. אם לא הלעיסה-החדש של הסיסמות הנדרשות ביותר של אותם הימים?

אתה מסתכל ככל האנשים הטובים האלה, שהתקבצו בחוגי-הבית של שינוי — עורכי הדין הצעירים, הפרופסורים החדשים, אנשי הדור החדש במשק, ואתה תמה — איך ימצאו אזה את מקומם במחסן-הגרוטאות הארכיאולוגי לוגי הזה, במיפקד זה של מיישהיה, שהתייצב

אין צדק בחיים הפוליטיים. וגורלה של תנועת-שינוי יוכיח. **הנה קם לו אדם כבוקר, ומחליט שהוא מיפלגה חדשה.**

במשך שלוש שנים עבד ללא לאות. הוא אסף סביבו אנשים. הוא הקים את כל המיבנה המורכב של מיפלגה. ולא סתם מיבנה רגיל, אלא מיבנה להיפארת — ועדות ומועצות והנהלות, וכחירות פנימיות, וחילופי בעלי-תפקידים, והצבעות חשאיות, ומאבקים על עמדות.

כמה רבבות שעות בילו האנשים הטובים האלה בדיונים מעמיקים, וויכוחים סוערים, ובחירות סודיות? כמה חוגי-בית ערכו, כמה הרצאות נלהבות השמיעו ושמעו?

גובשה קונספציה פוליטית של מיפלגה חדשה. חובר לה מצע. נקבעו לה יעדים אירגוניים. נאספו כספים לרוב — חלקם הגדול ממיליונר אחד (שקיזמו הוצעו), וחלק מתרומות קטנות של תכרים ואוהדים (שקיזמום הובלט מאד). פרסמו מאות מודעות גדולות ומפתות, לפי מיטב המסורת של הפירסומת המיסחרית האמריקאית. נמסרו מאות קומוניקאטים לעיתון הארץ.

בקיצור — הושקע עמל רב, והכד מתוך תיקוניה להכניס? כנסת הבאה פיעה יפה, חרף שה, רעננה, שתוכר לפעול למען רפורמה במדינה.

אפשר היה להתווכח על המצע של תנועה זו, למתוח ביקורת על השתמטתה מן ההתמודדות עם הבעיות האמיתיות של המדינה, מתוך פחד מפני הצורך להציע פיתרונות שאינם פופולריים.

אפשר היה לחייך למראה התרגילים הדמוקרטיים שלה, שהפכו מתופעת-לוואי צדדית לחלק העיקרי של פעולתה. אפשר היה לזלזל בסיכוייה להגשים את חלומה: להקים בארץ ימין חדש, ליברלי ושפוי, על חורבות הליכוד הקנאי והריאקציוני.

אפשר היה לקרוא לה "תנועת צופים לקשישים", "מסיבת ליל-שבת פרמנטית", "אגודה לפירסום קומר-ניקאטים".

אבל אי-אפשר שלא להכיר באוצר הרצון הטוב שבא לידי ביטוי בתנועה זו, בעמל העצום שהושקע בה בהתנדבות.

והנה בא גנרל שדא השקיף דבר, שדא נקף אצבע, וקצר את כל הקציר במסיבת-יעית-נאים אחת.

אין מעם להשתעשע באשליות. הפרופסור לארכיאולוגיה רוקן את הסארקופאגים במזויואן הלאומי, הוציא מתוכם את כל החנוטים, ערם אותם בערימה אחת והקים מיפלגה. **ובאותו רגע הוא הכניס לארון-מתים את תנועת-שינוי.**

אפשר לקרוא לזה "מיוג". **תנועת-שינוי מתמוזגת עם ייגאל ידון כשם שארנבת מתמוזגת עם האריה הבודע אותה.**

הארנבת אינה יכולה להתנגד. גם לא תנועת-שינוי. כי ברגע שקם ייגאל ידון והרים את דיגלו, נעלמו כל סיכוייה לעבור את אחוזה-הסימה. הקהל הפוטנציאלי של התנועה — גדול או קטן ככל שהיה — נמשך אוטומטית אל הרב-אלוף (מיל), הפרופסור. כל מה שתנועת-שינוי יכלה להציע לבוחרים אלה, ידיו יכול להציעו בצורה מושכת יותר.

מדוע? מפני שאין צדק בפוליטיקה. ודרי מוי איש, מוצדק או כדת-מוצדק, שווה יותר ממאה אלה שעות עבודה של עסקנים-מתלמד דים הרוצים ומסורים.

פעם עמל שימיעון פרס במשך שנתים בפרך, כדי להקים את מיפלגת רפ"י. כבוא היום בא משה דיין, שלא הויו אצבע, וקסף את הפרו. **עכשיו קרה אותו הדבר לפרופסור רוי בינשפוי. כעבודת-נמלים כבר לו אוצר קטן. בא הפרופסור ידון, שדא את ידו ותחב אוצר זה, כימעט בהיסחיה-הדעת, לכיסו.**

דבר בולט במיוחד לגבי בעיית-החיים-והמוות של המדינה, הבעיית האחת שכל גוף פוליטי חדש חייב להציע לה פיתרון חדי-משמעי: בעיית השלום, השטחים והיישות הפלסטינית.

התנועה החדשה היא בעד השלום, כשם שהיא בעד החופש, הדמוקרטיה, הציונות, האיי-מהות והכבודין.

איך להשיג את השלום המיוחל? אז ככה. צריכים להחזיק בגדה המערבית מבחינה צבאית, לקיים גבול-ביטחון לאורך הירדן, ולחזק את ההתיישבות שם. הערבים המצויים שם יכולים להישאר אורחים ירדניים. אין להם מקום במדינה-היהודית-הדמוקרטית, נוסח ידון.

האם יש לזה צליל מוכר? האם זה מעלה ריח כלשהו של עובש מתקדם?

בוודאי. זוהי פשוט חזרה מידורית על הקוני ספציה של משה דיין, שפשטה את הרגל וגרר-מה אסון למדינה. האין משה דיין יכול לייצג את פשיטת-הרגל של עצמו? האם דרושה תנועה חדשה כדי להפוך קרעים מגואלים אלה לדג?

ומה ביחס לבעיית הפלסטינית, בעיית-הבעיות של 1977? כמו לכל הבעיות, יש ליגאל ידון גם לזו תשובה של 1949. אין מקום ל"מדינה שלישית". לא באה בחשבון. אנחנו פה וירדן שם.

דברים חדשים, רעננים, מסעירים במהפי כנותם הנועות. אמר אותם לוי אשכול. אמרה אותם גולדה מאיר. אמר אותם יצחק רבין. עכשיו המציאה אותם, ממש ישימאין, התנועה החדשה של הארכיאולוג.

מה נותר? מה חדש? **יש חייוש, והוא עונה על הכל. צריכים דהני היג שיטת-בחירות רובנית. זה יפתור את כל הבעיות. אזרחים יקפוזו מתוך הקופסה.**

כאשר המציא דויד בן-גוריון, לפני שנות דור, את הממצאה הזאת, הוא שיטה במדינה כולה. הוא היה זקוק לה כדי להשיג רוב מוחלט בכנסת. אחרי שהעם סירב שוב ושוב להעניק לו רוב זה בכלפני שיטת-הבחירות הקיימת היתה השעיר-לעזאזל לכל החטאים, לכל הכישי-לונות, לכל המחללים של המיסטר.

עכשיו באים ומוציאים מומיה מיסכנה זו מקיברה, מאפרים אותה מחדש, והרי היא: תרופת-הפלא, המרפאה שחפת ועגבת, דבר וקדחת.

זה יהיה כך: התנועה תנחל ניצחון בבחירות. אי-אפשר יהיה להקים ממשלה בילעדיה. היא תצטרף לקואל-יציה בתנאי שהכנסת החדשה תפוזר מייד. תיערכנה בחירות חדשות לפי השיטה החדשה — ואז, הופ — יבואו אוטומטית השלום והצדק, החרות והקידמת.

הבשורה על-פי ייגאל ידון. **כתרגיל בדמגוגיה פוליטית, אין היא פסוד לה יותר מכל התרגילים הדמגוגיים של כל המיפלגות הישנות. חבל רק שאנשי שינוי השקיעו שדוש שנים ארוכות של עמל כדי להגיע, עתה, לסוף עצוב זה.**